

Učiteljski Tovariš

Stanovsko politiško glasilo UJU — Poverjenišvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Františkanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pismen ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Narodna letne 60 Din, za izdajstvo 80 Din. Člani pos. UJU plačajo lat z članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. teh. rač. 11.197. Telefon 3112.

Delovanje UJU — poverjenišvo Ljubljana od 1. julija 1929. do 30. junija 1930.

(Poročilo strokovnega tajnika Jos. Kobala na X. pokrajinski skupščini 19. in 20. julija 1930. v Novem mestu.)

Lanska pokrajinska skupščina, ki se je vršila v dneh 20. in 21. julija v Ljubljani, je izvolila v ožji svet tovariše: Andreja Skuljo, Regino Gobčovo, Josipa Gosaka, Cirila Hočevarja, Antona Hrena, Josipa Kobala, Josipa Lapajneja, Antona Merviča, Ljudevita Muska, Roberta Plavšaka, Josipa Ribičiča in Ljudevita Šijanča. Za glavnega blagajnika je bil izvoljen Rado Grum, za urednika »Učit. Tovariša« Ivan Dimnik; za namestnike pa tovariši: Viktor Grčar, Janko Polak in Vladislav Požar. V nadzorstvo so bili izvoljeni tovariši: Robert Ivanuš, Ljudevit Ivanjšič in Lojze Lušin.

Na prvi seji se je konstituiral ožji svet tako, da je bil izvoljen za poverjenika tov. Andrej Skulj, za pov. namestnika tov. Anton Hren in za tajnika Jos. Kobal.

Med letom sta izstopila iz ožjega sveta tovariša Josip Gosak in Josip Lapajna, vstopila pa sta namestnika Viktor Grčar in Janko Polak.

Okrajna učiteljska društva.

Stanje in gibanje okrajnih učiteljskih društev je razvidno iz naslednje razpredelnice:

Tek. št.	Okrajno učiteljsko društvo	I.		+	-
		Članov l. 1929.	Članov l. 1930.		
1	Belokranjsko	86	79	—	7
2	Brežiško	90	98	8	—
3	Celjsko ¹	157	—	—	157
4	Gornjegrajsko	38	40	2	—
5	Kamniško	106	107	1	—
6	Kočevasko	88	97	9	—
7	Konjsko	61	64	3	—
8	Kozjansko	35	37	2	—
9	Kranjsko	126	126	—	—
10	Krško	136	145	9	—
11	Laško	116	119	3	—
12	Svetlenarsko	51	53	2	—
13	Dolnjelendavsko	69	82	13	—
14	Litijsko	90	103	13	—
15	Ljubljana-mesto	200	196	—	4
16	Ljubljana-okol. vzh. del	101	113	12	—
17	„ zah. „	118	128	10	—
18	Ljutomerako	88	112	24	—
19	Logaško	81	94	13	—
20	Marenberško ²	—	29	29	—
21	Maribor-mesto	124	112	—	12
22	Maribor-desni in levi breg	129	129	—	—
23	Meziško	54	54	—	—
24	Murskosoboško	89	87	—	2
25	Novomeško ³	107	82	—	25
26	Ormoško	64	66	2	—
27	Ptujsko	144	146	2	—
28	Radovljiško	57	103	46	—
29	Savinjskovransko	34	33	—	1
30	Slovenjebistiško	59	61	2	—
31	Slovenjegraško	41	41	—	—
32	Šmarskorogaško	86	77	—	9
33	Šoštanjansko	52	53	1	—
34	Žužemberško ⁴	—	30	30	—
	Skupaj	2877	2896	236	217

¹ Izstopilo. — ² Zopet pristopilo. — ³ Se je razdelilo. — ⁴ Novo ustanovljeno.

Iz te razpredelnice je razvidno, da je imelo poverjenišvo v začetku leta 33 društev. Med letom se je razdelilo Novomeško okrajno učiteljsko društvo v: Učiteljsko društvo UJU za sodni okraj Novo mesto in Trebnje ter v Učiteljsko društvo UJU za sodni okraj Žužemberk. Bilo je to potrebno in koristno, ker se zaradi obširnega teritorija učiteljskstvo iz žužemberškega okraja ni moglo redno udeleževati društvenih zborovanj v Novem mestu. Enaka operacija bi bila na mestu tudi za Krško in Kranjsko učiteljsko društvo. Izstopilo je Celjsko učiteljsko društvo s 157 člani, tako da so včlanjena v poverjenišvo na koncu poslovne dobe 33 okrajna učiteljska društva z 2896 člani, kar kaže, da je članstvo kljub izstopu celjskega društva naraslo za 19 članov.

Društvena zborovanja.

Po sklepu pokrajinske skupščine v Kranju je dolžno imeti vsako društvo na leto 5 zborovanj. Točno statistiko teh zborovanj nam kaže nastopna tabela:

II.

Zap. številka	Okrajno učiteljsko društvo	II.						Opomba
		Učiteljski v obziru	Od teh učiteljski v obziru	Zborovanj udeleženo v %	Štev. zborovanj	Štev. predavanj	Štev. brošev	
1	Brežiško-Sevniško	107	98	50	5	1	—	
2	Belokranjsko	97	79	55	5	0	—	
3	Celjsko	166	—	—	—	—	—	
4	Gornjegrajsko	40	40	65	4	3	—	
5	Kamniško	184	107	58	5	3	—	
6	Kočevasko	160	97	48	5	3	—	
7	Konjsko	64	64	70	3	0	—	
8	Kozjansko	48	37	67	5	4	—	
9	Kranjsko	148	136	Ni poročil	—	—	—	
10	Krško	161	145	59	5	2	—	
11	Laško	146	119	54	5	5	—	
12	Svetlenarsko	51	53	55	5	3	2 mešč. šol. učit.	
13	Dolnjelendavsko	108	82	55	5	5	—	
14	Litijsko	125	103	52	5	4	—	
15	Ljubljana-mesto	189	196	52	5	3	—	
16	Ljubljana-okol. vzh. d.	131	113	75	5	3	—	
17	Ljubljana zah. d.	134	128	75	5	4	—	
18	Ljutomerako	105	112	55	5	5	—	
19	Logaško	102	94	49	4	4	—	
20	Marenberško	43	29	61	5	6	—	
21	Maribor-mesto	125	112	64	5	1	—	
22	Maribor d. in l. breg	141	129	59	4	4	3	
23	Meziško	68	54	67	5	4	—	
24	Murskosoboško	131	87	70	4	3	—	
25	Novomeško	105	82	66	5	5	—	
26	Ormoško	70	66	66	5	3	—	
27	Ptujsko	165	146	88	5	6	7	
28	Radovljiško	130	103	59	5	2	2	
29	Savinjskovransko	38	33	68	5	5	—	
30	Slovenjebistiško	60	61	80	5	5	3	
31	Slovenjegraško	46	41	83	5	5	3	
32	Šmarskorogaško	90	77	48	5	5	—	
33	Šoštanjansko	48	53	77	5	3	—	
34	Žužemberško	30	30	83	4	0	—	
	Skupaj	490/2886	462/2896	62.8	138	131	21	

Ti podatki nam pričajo, da so imela društva v minulem poslovnem letu 153 zborovanja. Povprečna udeležba na njih je znašala 62.8%. Omeniti pa moramo, da bi se ta procent takoj znatno dvignil, ako bi izpustili podatke nekaterih društev, ki so imela zborovanje ob slabem vremenu in se jih je udeležilo komaj 15 do 25%. Upoštevatni moramo pa tudi teritorialno razsežnost nekaterih okrajev. Redna udeležba na zborovanjih je mogoča le z velikimi potnimi žrtvami, ki jih članstvo zaradi neugodnega materialnega stanja ne zmore. Na drugi strani pa se opaža skrajna indolenca in brezbrižnost nekaterih članov, ki se zborovanj ne udeležujejo, pač pa sabotirajo delo v organizaciji. Proti takemu članstvu nastopajo društva sama, ki so storila sklepe, da se brezbrižneži denarno kaznujejo, druga pa celo predlagajo, da se upošteva njih brezbrižnost pri letni službeni oceni.

Se eno žalostno sliko nam kaže razpredelnica. Ako primerjamo prvo rubriko z drugo, vidimo, da je vsega osnovnošolskega učiteljstva na teritoriju poverjenišva 3486 včlanjenih pa le 2896, iz česar sledi, da stoji izven organizacije 590 učiteljev in učiteljic, ki mirno gledajo, kako se pehajo in trudijo njih tovariši za dobrobit učiteljskega stanu, a sadove njih truda uživajo tudi oni. Niso med zadnjimi, ki zabavljajo čez organizacijo ob vsaki priliki, so pa med prvimi, ki iščejo pri njej zaščite, če ne naravnost pa po ovinčkih.

Končno nam pove razpredelnica, da so letos delovali samoizobraževalni krožki le pri 6 društvih. Bilo jih je 21 in so imeli vsega 34 sestankov. Neko društvo navaja v svoji statistiki, da so bili krožki v tej obliki »mrtvorojčno dete«.

Vsa društva so imela 131 predavanj pedagoške, znanstvene ali poučne vsebine, kar priča, da niso imela vsa društva pri vsakem zborovanju predpisane predavanja. Ta društva opozarjamo, da morajo postaviti pedagoško predavanje na dnevni red zaradi prostega dne.

Ožji svet

Je imel med letom 8 sej, na katerih je razpravljal o vseh aktualnih stanovskih in organizacijskih zadevah, zlasti o našem materialnem položaju. Proučeval je predloge okrajnih učiteljskih društev in jih predlagal, ako je bila potreba, na merodajna mesta in širjemu sosvetu v razpravo. Nominiral je odseke ter jih predložil širjemu sosvetu v odobritev. Razpravljal je dalje o šolskem zakonu, o uradniškem zakonu in o centralnih pravilih. Baval se je v več sejah s splošnim položajem v organizaciji in skušal odpraviti nesoglasja, ki so nastala po pokrajinski skupščini v organizaciji.

Širji svet

Je imel v prošli poslovni dobi 3 seje. Prvo smo sklicali 22. septembra v Celje z namenom, da bi se na njej nominalni člani odsekov. Zaradi »Izjave«, ki so jo podali delegati celjskega učiteljskega društva v zadevi poročila o pokrajinski skupščini, se je vnela dolgotrajna debata tako, da se dnevni red ni mogel izčrpati, ampak se je seja nadaljevala 6. oktobra v Ljubljani. Na tej seji je sprejel širji svet osnutek novih pravil za centralno organizacijo, nominalni člani v šolsko-upravni odsek, v odsek za nadaljevalno šolstvo, v odsek za obmejno šolstvo in v osrednji izobraževalni odsek. Člani gospodarskega sveta in Mladinske Maticice so bili izvoljeni na skupščini. Na tej seji je odgovarjal poverjenik na točke znanega memoranduma, ki so ga sestavili tovariši Lapajna, Plavšak in Ribičič. Napravili so se primerni sklepi, med katerimi je tudi sklep, da se stavijo vsi predlogi okrajnih društev, ki razpravljajo o izjavi celjskih delegatov in o Pahorjevi okrožnici, »in suspensio«, toliko časa, da se zadeva uredi s celjskim društvom. Seja je tudi sklenila, naj se pozove tov. Pahor, da poda pismeno poročilo o programu takozvane opozicije. Za urednika novemu mladinskemu listu (»Naš rod«) je bil določen tov. Ribičič.

Druga seja širjega sosveta, ki je bila v Celju 5. januarja 1930., je razpravljala o takozvanih 22 »dokazih«, ki jih je razposlalo kranjsko učiteljsko društvo na vsa okrajna učiteljska društva, na temelju katerih zahteva »opozicija« sklicanje izredne pokrajinske skupščine. Seja je sprejela po tov. Skali stavljene predloge in z veliko večino odklonila sklicanje izredne skupščine.

Vodstvo poverjenišva je dalo natisniti vse sklepe, predloge in resolucije, ki so zapadli pod »in suspensio«. Po pojasnilu poverjenika se je razvila živahna debata, katere sklep je bil, da se »in suspensio« stavljene zadeve ne objavijo. Od 42 navzočih članov širjega sosveta sta proti sklepu glasovala 2 člana. Ob tej priliki je bil preklancan tudi sklep »in suspensio«.

Poleg poročil funkcionarjev o položaju v organizaciji je poročal tov. Lampret kot predsednik šolsko-upravnega odseka, kaj je storil odsek za izboljšanje našega materialnega in pravnega položaja, tov. Fiere pa o novem zakonu o narodnih šolah.

Tretja seja širjega sosveta je bila 26. aprila t. l. v Mariboru. Poročilom društvenih funkcionarjev je sledilo poročilo tov. Šesta na o seji glavnega odbora v Beogradu, tov. Lovše je pa referiral o Učiteljski gospodarski poslovalnici. Vršila se je obširna debata o uredniškem odboru »Popotnik«, ki je odstopil zaradi ospornih člankov, katerih poverjenišvo kot lastnik lista, ni pustilo objaviti, kar je odobrila tudi večina okrajnih učiteljskih društev.

Vodstvo poverjenišva

Ni moglo samo vršiti vsega dela v organizaciji. Njemu v pomoč so bili izvoljeni na skupščini nekateri odseki, katere pa je nominaliral širji svet. Vsi odseki so si postavili svoje pravilnike, katere je odobrilo širji svet, odnosno prepuščilo odobritev skupščini. Naj navedemo v nastopnem kratka poročila o delovanju teh odsekov!

Šolsko-upravni odsek poverjenišva UJU v Ljubljani,

katerega člani (A. Skulj, Štrukelj, Lampret, Engelmanova, Sadarjeva, Dimnik, Šmajdek in Gregorič) je nominaliral širji svet na predlog ožjega sosveta, se je na svoji seji dne 26. oktobra 1929. konstituiral takole: za predsednika je bil izvoljen tovariš Fortunat Lampret, za podpredsednico tovarišica Sadarjeva in za tajnika tovariši Vinko Gregorič.

Za poslovno dobo 1929./30. je bilo skrešeno število članov odseka zaradi lažjega poslovanja, kajti veliko število članov ovira potek razprav in shvačanje gradiva, ki ga ima odsek na svojih sejah. Ker je bilo preteklo upravno leto za šolsko-upravni odsek velevažno — pravilnik k šolskemu zakonu — je bilo število članov odseka ojačeno. V odsek so bili na seji 21. decembra 1929. kooptirani tovariši: Arrigler Anton, Polak Janko, Plečnik Josip, Gostič Florjan, Grad Janko, Mencin Rudolf, Lulik Avgust in Kržišnik Alojzij.

Šolsko-upravni odsek je na prvi svoji seji sklenil, da bo imel seje redno vsako zadnjo soboto v mesecu, na seji dne 21. decembra 1929. pa je odsek sklenil, da se bodo vr-

šile seje s kooptiranimi člani odseka permanentno dvakrat na teden v svrhu proučitve šolskega zakona in priprave gradiva za izvršilno uredbi (pravilnik) k zakonu o narodnih šolah.

Skupno je imel odsek v poslovni dobi 13 sej in tridnevni sestanek 3 članov za končno sestavo predlogov za pravilnik k zakonu o narodnih šolah.

Kakor je že prej omenjeno, je imel šolsko-upravni odsek v pretekli upravni dobi v prvi vrsti nalogo proučiti šolski zakon in postaviti predloge za pravilnik k šolskemu zakonu. Te naloge se je odsek v polni meri zavedal in je skušal potom predlogov za pravilnik doseči vsaj delno izboljšanje gmotnega položaja, ki nam ga zakon o narodnih šolah ni dal. Ob tej priliki je odsek upošteval vse predloge društev, ki so se vnesli v elaborat — predlog za pravilnik. — Poudarjati moramo, da so nekatera društva zelo marljivo in vsestransko proučila šolski zakon in dala mnogo dragocenega gradiva za predloge k pravilniku. Končno stavljen predloge za pravilnik k zakonu o narodnih šolah je poslalo poverjenišvo izvršnemu odboru, ostalim poverjenišvom UJU in g. ministru prosvete. Da bi se naši predlogi pravilno tolmčili — posebno oni, ki se tičejo gmotne strani, je odsek soglasno sklenil, naj delegira poverjenišvo tov. Skulja in Dimnika, da gresta takoj v Beograd, kjer naj na merodajnih mestih podčrtata naše opravičene predloge in zahteve. Omeniti moramo, da so merodajni faktorji upoštevali naše predloge (kar je razvidno iz tega, da je bil pozvan v komisijo za redigiranje pravilnika tov. Dimnik) in je upati, da bodo sprejeti s pravilnikom, ker so bili vnešeni v slednji projekt pravilnika.

Odsek je dalje razpravljal v svojih sejah o raznih vprašanjih pravnega — bodisi osebnega ali splošnega — značaja, sestavljal zadnevne predstavke, ki jih je odpremilo poverjenišvo izvršnemu odboru, oblastvom in ostalim merodajnim faktorjem, dajal posameznikom navodila in pojasnila. Ker naš cilj še ni dosežen, upamo, da bo šolsko-upravni odsek in v bodoče tako marljivo razmotrival vsa aktualna vprašanja, ki pridejo v poštev za doseg opravičenih zahtev za naš stan.

Odsek za nadaljevalno šolstvo

Je razdelil na tri sekcije, in sicer: sekcija za kmetsko nadaljevalno šolstvo, sekcija za gospodinjno nadaljevalno šolstvo in sekcija za obrtno in trgovsko nadaljevalno šolstvo. V njem so bili tovariši(ice): Rudolf Mencin, Anton Arrigler, Anton Lovše, Josip Plečnikar in Andrej Skulj, Leopoldina Plevelj, Marija Pleško in Ana Celnar, Janko Polak, Rado Grum in Fran Pristovšek. Naj slede kratka poročila o delovanju teh sekcij.

Sekcija za kmetsko-nadaljevalno šolstvo

Je sestavljala za organizacijo tega šolstva spomenice, ki jih je deloma sama predlagala na pristojna mesta, deloma jih je pošiljalo poverjenišvo merodajnim osebam. Sestavila je pravilnik za kmetsko-nadaljevalne šole in izvršila mnogo intervencij v zadevi nadaljevalnega šolstva.

Tov. Dimnik je izvedel v Beogradu, da deluje v ministrtvu komisija za sestavo učnih načrtov in pravilnikov za kmetsko in gospodinjno nadaljevalne šole. Zaprtil je na merodajnem mestu, naj bi se pozval v to komisijo tudi kak predstavnik iz Dravske banovine, kjer obstoja že največ takih šol.

Ker je komisija že dovrševala svoje delo, se to ni zgodilo. Nato je tov. Dimnik izposloval pri šefu odseka za narodno izobraževanje, kateremu je podrejeno tudi to šolstvo, da mu je izročil projekte učnih načrtov in pravilnikov teh šol, kakor jih je izdelalo ministrstvo. Te načrte je izročil odseku, da jih prouči in stavi naknadno svoje predloge ministrstvu.

Sekcija za obrtno in trgovsko nadaljevalno šolstvo.

Delo v sekciji za obrtno in trgovsko nadaljevalno šolstvo je bilo v minulem poslovnem letu zelo živahno; zakaj sekcija je imela več sej, na katerih se je bavila v prvi vrsti s pravilnikom za obrtne nadaljevalne šole; zakaj oni za trgovske nadaljevalne šole je bil rešen v posebnem področju. Odsek se je zelo zanimal za postavke v proračunu kr. banske uprave v Dravski banovini in interveniral v tem oziru pri gg. dr. Marnu, insp. Preslu itd. Odsek je deloval tudi v tem oziru, da je seznanjal zaradi naših zahtev merodaj-

Ob priliki pokrajinske skupščine se vrši v Novem mestu v soboto ob pol 9. zv. koncert pevskega zbora UJU.

ne faktorje pri zbornici za TOJ, in to v prvi vrsti g. dr. Pretnerja. Da uživa odtok za upanje, je znak tudi to, da je dobil v pregled načrt zakona o pospeševanju trgovine in obrti in prošnjo, da poda v ti zadevi svoje pripombe. Zelo veliko pa sta storila v tem oziru tov. poverjenik A. Skulj in tov. urednik Dimnik, ki sta intervenirala nekolkokrat v zadevi obrtnega in trgovskega nadaljevalnega šolstva tudi v Beogradu v ministrstvu trgovine in industrije, in to še posebno pri g. načelniku Korenčiču, ki je obljubil, da bo pozval k zaključni redakciji zakona in pravilnika za obrtno in nadaljevalno šolstvo tudi zastopnika iz Dravske banovine, kar je lep znak, da tov. Skulj in Dimnik nista intervenirala v zadevi obrtnega in trgovskega nadaljevalnega šolstva zaman. Obljubil je tudi da pošlje projekt pravilnika poverjeništvu v izjavo.

Poročilo o dekliških krožkih.

Na dopis poverjeništvu št. 849, z dne 17. marca 1930, glede zbiranja podatkov o izvencolskem delu učiteljice, zlasti o delu v dekliških krožkih — smo žal prejeli le malo poročil.

Iz teh in tudi drugih dopisov tovarišice je razvidno, da so se letos učiteljice manj udejstvovali v dekliških krožkih, kakor preteklo šolsko leto; — večje pa je bilo delovanje v gospodinjstvo-nadaljevalnih šolah, zlasti v bivši mariborski oblasti, kjer so se naše tovarišice prav požrtvovalno gibale v prosep našim ženam in dekletom.

Predavanja so bila največ gospodinjstva in zdravstvenega značaja; pa tudi iz vzgojskega, iz vrtnarstva, zadržništva in druga. Veliko je zanimanje deklet v posameznih krajih za razna ročna dela, saj one dobro vedo, da si z njimi olepšajo svoj bodoči dom.

Dobro se zavedajo naše tovarišice važnosti takih tečajev, ker vedo, da je kultura naroda zavisna tudi od duševnega nivoja žene. Z vztrajnostjo bodo nadaljevale začetno delo gospodinjstvo-nadaljevalnih šol v dekliških krožkih, ki imajo predvsem namen gojiti stike med preprostim ženstvom in pri njih nadaljevati izobraževalno akcijo.

Najboljši primer tega dela nam podaja tov. Anka Mešičkova, ki vodi v Krčevini Lajtersberg že dve leti gospodinjstvo-nadaljevalno šolo. Po sklepu te šole se gojenke zbirajo v krožkih ob nedeljah popoldne. Lani jih je bilo 11, letos pa 19 deklet. Tudi te krožke vodi tov. sama.

Iz poročila tov. Gobčeve iz Slovenjgradca je razvidno, kako so imela tamošnje tovarišice veliko zadoščenje, ker so s takim večtedenskim tečajem ustregle ravno kmetiskim dekletom in služkinjam in kako so jim bile iste hvaležne.

Posnemajte jih in v zadoščenje bo tudi vam!

Gospodarski svet

si je nadel nalogo proučevati naše gospodarske in socialne institucije in kako dvigniti in poživiti njih delovanje. Razpravljal je zlasti o Učiteljski gospodarski poslovavnici, ki bo krepka opora organizaciji in našima domovoma, ako jo bomo vsestransko podpirali z naročili. Dalje je sklenil ustanoviti »Samopomoč za otroke učiteljskih družin«, ki naj začne poslovati 1. januarja 1931. Po drobnosti o delovanju ne bomo navajali, ker je na dnevnem redu skupščine itak poseben gospodarski referat. Odtok so tvorili Andrej Skulj, Rado Grum, Anton Hren, Alojzij Hreščak in Ivan Kocijančič.

Odtok za obmejno šolstvo

je imel več sej, na katerih je razpravljalo o tem šolstvu. Posvetoval se je tudi o učiteljski, ki je došlo iz tujih držav k nam in iskalo pravne in materialne pomoči pri organizaciji. Več učiteljem in učiteljicam je poverjeništvu na odtokov predlog izplačalo denarne podpore.

Osrjednji izobraževalni odtok.

Po sklepu pokrajinske skupščine se je prenesel sedež tega odtoka v Maribor, kjer naj bi deloval v zvezi s Pedagoško centralo. Zaradi članov odtoka je nastalo nesoglasje

s celjskim društvom, češ, da se ne upošteva-jo sklepi delegacije, ki da je nominirala v ta odtok tov. Doberška, Jančiča in Tirana. Poverjeništvu je ugotovilo, da niso bila ta imena navedena v nobenem zapisniku, niti v zapisniku samozobraževalnega odtoka s pokrajinske skupščine. Pač pa smo našli ta tri imena na majhnem lističu, ki ni imel nobene posebne označbe.

Ko se je urečila ta zadeva, ki se je razpravljala tudi na seji širjega sosveta, se je sestel odtok na prvo sejo v prostorih Pedagoške centrale v Mariboru. Sprejel je delovni program, ki je bil priobčen v »Učiteljskem Tovarišu« dne 16. januarja 1930., št. 22. Odtok je sestavljen tudi poslovnik, ki pa je došel za sejo širjega sosveta 5. januarja 1930. v Celju pozpozno. Seja dne 26. aprila t. l. v Mariboru pa ga je odklonila.

Ker širji svet ni votal potrebnih kreditov za priporočene »Popisnice«, je delo v odtoku zastalo. Dne 12. junija 1930. je prejel poverjeništvu »Izjavo«, ki so jo podpisali dr. Zgeč, Anton Osterc in Ernest Vranc. Z izjavo so odložili mesta v OIO.

Vodstvo poverjeništvu

se je sestajalo skoro redno vsak teden in se posvetovalo o vseh tekočih zadevah. Članstvu je dajalo ustne in pisne informacije o osebnih in pravnih zadevah. Izvršilo je za članstvo nešteto intervencij v vseh mogočih zadevah. Opravilni zapisnik šteje ob zaključku poročila 1380 števil, kar dokazuje, da je administrativno delo silno naraslo. Pri tem niso všteti razni dopisi, ki sta jih reševala blagajnik in urednik sama.

»Učiteljski Tovariš« in »Prosveta«.

»Učiteljski Tovariš« je imel letos svojo 70letnico. Nekateri so sicer skušali ironizirati ta jubilej, toda resni del članstva jih je zavrnil, da njih početje ni na mestu.

Na lanski skupščini je bil izvoljen uredniški odbor za urejevanje »Učit. Tovariša«. Že na skupščini je bilo ugotovljeno, da predlog ni bil pravilno stavljen. Končno je prišlo do sporazuma, da se k eksekutivi pritegnejo za urejevanje lista še trije člani. Izvoljeni so bili tov. Ribičič, tovarišica Lebarjeva in tov. Pahor. Po skupščini se je osporavalo, da bi bili člani eksekutive opravičeni sodelovati pri urejevanju lista. S strani tov. Pahorja je bil predložen osnutek pravilnika za urejevanje lista, po katerem bi niti poverjenik, ki je odgovoren za list tudi kot lastnik, ne imel odločilne besede pri urejevanju lista. To bi značilo, da se organizaciji sploh vzame odločitev glede lista. Nasprotno se je pa član uredniškega odbora hotelo proti določbam pravil spraviiti v ožji in širji svet na podlagi tega pravilnika.

Ker je bilo uspešno složno delo pod takimi razmerami in zahtevami nemogoče, je poverjenik do razčiščenja zadeve in sprejetja pravilnika za urejevanje lista odložil sklicanje uredniškega odbora do seje ožjega in širjega sosveta in je uredniški odbor pričel poslovati po sprejetju poslovnika s strani ožjega in širjega sosveta. Vodstvo organizacije je popustilo celo tako daleč, da sta tajnik in blagajnik odpadla od soodločevanja pri urejevanju lista, samo, da bi bilo možno sporazumno delo.

Ni se pa udeležila izvoljena članica Lebarjeva vkljub povabilom ne ene seje uredniškega odbora in tudi ni utemeljila svoje odsotnosti. Že na prvi seji je predložil tov. Pahor izjavo, s katero je pričelo ponavljajoče se nerazpoloženje in nesoglasje v uredniškem odboru. Dočim so vsi trije ostali člani bili mnenja, da v taki obliki izjava ni za objavo, je tov. Pahor vztrajal na objavi. Ker je bila nato izjava predložena tudi ožjemu in širjemu sosvetu, sta oba odklonila objavo. Taki slučajji so se ponavljali.

Uredniški odbor je sklepal o sledečih zadevah:

Sprejel je osnutek poslovnika za urejanje lista, ki sta ga izpremenila in odobrila ožji in širji svet.

Ker je širji svet izvolil tov. Ribičiča za urednika »Prosvete«, ta pa je pozneje urejevanje lista odklonil, je uredniški odbor stavlil ožjemu sosvetu predlog, naj sklepa

glede urednika in urejevanja lista. Urejevanje se je ponudilo tov. Mencinu, ki pa tudi ni sprejel ponudbe. Iz tega razloga »Prosveta« ni izhajala, kakor je bil sklep skupščine. Treba bo pač dati sredstev in nuditi boljše pogoje, da bo mogoče list izdajati.

Uredniški odbor je odklonil le malo dopisov in to samo take, ki so bili žaljivi, tendenciozni in bi lahko škodili tovarišem in stanu ter so bili v nasprotju z zakonitimi določili. Vsi taki dopisi so pa bili predloženi še ožjemu in širjemu sosvetu, ki sta pritrčila odklonitvi.

Med tem se je pričelo nelegalno razpisovanje znanih krožnic po društvih, med posamezne člane. Širji svet je sklenil, da se stavijo vse zadeve in sklepi društev, ki imajo zvezo s prvo, tako Pahorjevo krožnico, »in suspensio«. To se je izvršilo. Tov. Pahor je podal izjavo, da se ne bo več udeleževal sej uredniškega odbora in od tedaj dalje, 17. decembra lanskega leta, so sporazumno urejevali list tov. urednik, poverjenik in Ribičič.

Vse članke in dopise, ki so bili stavljeni »in suspensio« in niso bili objavljeni, je poverjeništvu natisnilo v posebni prilogi ter jih predložilo, na seji širjemu sosvetu vsem predsednikom okrajnih učiteljskih društev in preprosto in odločitev, če se objavijo. Predsedniki, člani širjega sosveta, so pa na seji v Celju 5. januarja 1930. sklenili, da se gradivo ne sme objaviti in so celo zahtevali, da se morajo pobrati razdeljeni izvodi, ker so protivni tudi zakonu o tisku.

Vsebinsko je posvečal »Učiteljski Tovariš« v letošnjem letu posebno pažljivo gnetemu vprašanju učiteljstva. Informiral je, kolikor je bilo mogoče, učiteljstvo o vsem položaju ter je prinašal članke, ki so podpirali našo borbo za izboljšanje materialnega položaja. Vzemeti ves letnik v roke in videti bodete, da je list vsestransko podpiral vsa stremljenja organizacije.

Poročal je o sejah ožjega sosveta, o sejah širjega sosveta, o delovanju okrajnih učiteljskih društev, glede pravil UJU je točno objavljval vse faze obravnave in projekte pravil. O zakonu o narodnih šolah je poročal vse sproti in je objavil tudi celoten zakon. Glede uradniškega zakona je prinesel vse informacije in je v neštetihih člankih poudarjal zahteve in potrebe izboljšanja glede učiteljstva. Izobraževalno akcijo je podpiral s članki in poročili. Nadaljevalnemu šolstvu je posvečal vso skrb, ter je priobčil nebroj člankov in poročil o tem. Glede dekliških krožkov je pričel dopise, ki so jih prinašale tovarišice. Mladinski Matici je pomagal z reklamo in pričel objav iz odtoka Mladinske Maticice. Posebno pozornost je posvečal šolsko-upravnim in drugim pojasniliom, ki jih je podajal list na vprašanja, v katerih se je članstvo obračalo do uredništva. Poročal je o delu na raznih pravilnikih k zakonu o narodnih šolah. V Učit. pravniku je objasnjeval članstvu pravne zadeve. Podpiral je s poročili in objavami pevski zbor, Pedagoško centralo in Slov. Šolsko Matico. Posebno pozornost je posvečal našim gospodarskim institucijam ter jih podpiral z reklamo in članki. List je poročal o gibanju v ostalih poverjeništvih in o delovanju centrale UJU, kakor tudi o podvzetjih Zveze državnih nameščencev za dobrobit uradništva in posebe učiteljstva.

Kdor hoče izreči pravilno kritiko, mora vzeti celoten letnik v roke in pregledati vsebino, preden izreče kritiko, ki se prerada v tem oziru izreka tjavdanja; kdor pa česa pogreša v listu, ta naj vpraša vseh najprej sebe, koliko je storil sam, da se list izpopolni v dotičnem oziru. Pričakovati vse od urednika in zvratiči vso krivdo nanj tudi v zadevah, o katerih ne odloča list, je krivično.

Vsak ocenjevalec lista pa mora tudi upoštevati izredne razmere, v katerih se mora list ozirati ne samo na ostre predpise tiskovnega zakona, zakona o zasešiti reda in miru v državi, temveč tudi na ostale cenzurne odredbe, pod katerimi je mogoče listu izhajati in o katerih tu ni mogoče govoriti. Vkljub temu je list prinesel informacije in članke, ki so vedno pokazali tudi merodajnim krogom zahteve in želje učiteljstva in

iz katerih je bilo razvidno razpoloženje učiteljstva, do poednih vprašanj, ki so ga vznemirjali.

Pa še na nekaj ne smemo pozabiti. »Učiteljski Tovariš« živi še danes od zastojne karstva. Menda je to edini list, ki živi še »tako«. In kar vprašajte urednika, kdo, kaj in koliko časa vztraja pri brezplačnem dopisovanju? Kakšni članki so omi, ki jih do biva zastoj? Sem in tam da, a le redko in mora imeti dopisnik skoro vselej tudi svoj osebni interes, da spise članek. Vse drugo, sistematično in informativno delo odpade na urednika. Brez sredstev ne morete organizirati stalnih sotrudnikov in vam tudi ni hče ne bo vztrajal. Še za koncert učiteljskega pevskega zbora je moral urednik prošnjačiti na vse strani, da je dobil poročilo, ker ga ni mogel naročiti in plačati. In takih prikljk je mnogo. »Popotnik« plača, »Naš rod« plača, »Mladinska Matica« plača, »Naš Glas« plača — zato vsi našteti listi lahko izbirajo gradivo in tudi naročajo dopise.

Pri vseh teh razmerah lahko rečemo, da je list v polni meri izpolnil svojo dolžnost in da oni, ki kritizirajo, niso dobro pregledali lista, da govorijo in trdijo stvari, ki jih konkretno ne morejo dokazati, temveč izrekajo le pavšalno kritiko. Kritika je pa zdrava le, če je dokazana in podprta s konkretnimi slučajji.

Vprašajte ostalo državno uradništvo in vprašajte srbijansko in hrvatsko učiteljstvo glede sodbe o našem listu in reči moramo, da nas še nikdar ni bilo sram, kadar so govorili o »Učiteljskem Tovarišu«, ker so ga stavili vedno za vzgled.

»Popotnik« in uredniški odbor.

Lanska pokrajinska skupščina je sklenila, da naj se nadalje urejuje »Popotnik« uredniški odbor, ki ga tvorijo tov. dr. Zgeč, A. Osterc in E. Vranc. To se je zgodilo. Z malenkostnimi korekturami je pustilo poverjeništvu pasirati vsu snov 1. in 2. ter 3. in 4. številke. Prvo razburjenje je povzročil članek M. Dolencve: »Samouprava učiteljstva na šoli«, ko se je oglasil šolskopravni odtok in sprejel sledeči sklep: »Šolskopravni odtok pov. UJU najostreje protestira proti navedenemu članku, ki je izšel v »Popotniku«. V tem članku so skrajno žaljivi napadi na šolske upravitelje, s katerimi napadi se sramote ne samo šolski upravitelji in njihove žene, ampak ves učiteljski stan. V članku se celo hujskajo učiteljice proti šolskim upraviteljem, da je obsojanja vredna njihova služnost in pokorščina.

Priznamo, da se gode krivice, ki fizično in psihično ubijajo učiteljice in učitelje, a te od spodaj navzgor, kakor od zgoraj navzdol. Ne vemo pa, na kak nivo bi padel naš »Popotnik«, če bi hoteli v istem žanru odgovarjati upravitelji na članek tov. Dolencve.

Šolskopravni odtok je mnenja, naj »Popotnik« kot kulturno-pedagoška revija ne sprejema takih polemčnih člankov.

Stališče šolskopravnega odtoka je odobravalo tudi mnogo društev.

Sklep je poslalo poverjeništvu uredniškemu odboru v vednost.

Z gradivom za 5. številko »Popotnika« je poslal uredniški odbor 2 članka za pričetev, in sicer Čiček: »Verouk in vzgoja« ter dr. Zgeč: »Prvi korak k delovni šoli«. Ko je vodstvo organizacije prečitalo oba članka, ju je vrnilo uredniškemu odboru, ker je bilo mišljenja, da je prvi članek proti deklaraciji in bi z objavo gotovo nastal nepotreben boj, z drugim člankom pa bi sami sebe sramotili pred javnostjo. Svetovali smo uredniškemu odboru, naj članka izmenja, da ne bo nepotrebnega zastanka.

Uredniški odbor ni temu ugodil, ampak je zahteval, da se oba članka pričobita.

Da se poverjeništvu izogne očitkom, je pozvalo k posvetovanju eksekutive s tovarišice Mencina, Polaka in Ribičiča. Vsi so bili soglasno proti objav, kar smo sporočili z obširno utemeljitvijo uredniškemu odboru. Ta je pa vztrajal na svojem stališču, sklicujoč se na sklep skupščine, da so pri urejevanju popolnoma avtonomni.

Med tem je poslalo poverjeništvu oba članka v presojo vsem okrajnim učiteljskim društvom, ki so ju z veliko večino obsodila.

LISTEK.

K anketi o „Našem rodu“.

Anketa je bila vsekakor zelo potrebna. Dopisniki in uredništvo spoznavajo na ta način okus, zahteve in duševne potrebe kmetke, delavske in mestne mladine.

Vendar pa je dvomljivo, ako bo zamogla pokazati anketa takoj pravo smer, po kateri naj bi bil urejen mladinski list. Bila je za učiteljstvo premalo razložena, razpredelnica sama je preveč omejena, za psihološko spoznavanje našega otroka z ozirom na njegove želje in misli o svojem listu prepovršno in na veliko sestavljena. Kar pa je za točnost in zanesljivost takih statistik najbolj važno, je to, da bi morala biti ta anketa razpisana mnogo prej in bi se moralo opozoriti nanjo kmalu po prvi ali drugi številki.

Na ta način bi moglo učiteljstvo temeljiteje pripraviti pot za novi letnik »Našega roda«, ki bi bil preobrazen čisto v smislu našega otroka, ki izhaja v veliki večini iz kmetkega in delavskega stanu.

Treba je namreč vzeti v upoštevanje, da je mestni otrok že deloma preskrbljen s čitvom v mladinskih prilogah raznih dnevnih listov, česar posebno kmetki otrok v veliki večini pogreša, ker kmet večinoma nima dnevnikov.

Vsaka številka »Našega roda« bi se torej morala, ako bi hoteli uspešno anketo, na neprisiljen način, vendar pa temeljito obravnavati, in sicer ves list do konca meseca. Najprej bi čitali to, kar otrokom najbolj ugaja. To pa vsled tega, ker ne smemo stopiti pred otroka in reči: Tako, zdaj pa odprite »Naš rod« na strani 52 in si prečitamo opis! Prvič s tem odbijamo naročnike, jemi ljuemo otroku svobodo do lista, ki ga vendar sam plačuje ter uduši v njem vse veselje do lista in do čitanja sploh.

Ko si razdeli decu list, pustimo, da se ista po mili volji razgleda po njem. Pri tem opazujemo otroke, poslušamo njihova med seboj izražena mnenja in najzanimnejše izjave o slikah, o splošni vsebini lista vobče.

Če otroci sami žele, da kaj čitamo iz lista, storimo to. Sicer je boljše, da ne »sporemo« z njimi vsega lista kmalu. Otrok naj list čita doma in prihodnje dni pozivemo, kaj je kdo že čital.

Tu opazimo, da kmetki otrok hlasta po pravljicah, pripovedkah, po katerih kar žele, ker vedno bolj ugaša današnjemu otroku pravljerna doba, ki je doma, kjer se izrpravajo v borbi za kruh, ni več, ali le malo. Zato ju mora nadomestiti šola, ker bi bil zločin nad otrokom in nad bodočnostjo doraščajočih generacij, ako bi decu njeno mavrično in dehtečo življenjsko atmosfero zamradili z zadušljivimi besedami o samem golem resničnem življenju in o njegovi borbi

ter ji zatemnevali njeno fantazijo s samimi realnostmi. Pustimo ga, da ostane popolen otrok, kajti kdor ni bil nekoč popolen otrok, ta bo težko kdaj popolen človek (Hölderlin). Tega se mora v prvi vrsti zavediti mladinski list v današnji materialistični dobi. Poudarjanje aktualnosti v mladinskem časopisu ni dobro. Tudi je danes toliko »aktualnosti«, da se odrasel človek zadržava ob njih, otrok pa jih sploh ne prebavi. Izborna pa bi bilo, ako poda mladinski list v živahni obliki najzbranejši snovi iz sodobnega življenja in napredka, toda ne tako, da izpodriva in utešnjuje pripovedni del, kar opazamo n. pr. pri naših šolskih čitankah.

K temu pripominjam, da sem v večini slučajev opazil, da je prvo, kar poišče otrok ne nižje, ampak višje stopnje ali razreda, ono stran v »Našem rodu«, ki je za »Cicibanov rod« in kateremu se je odmerilo zato vseh pre malo prostora.

Otrok posebno ljubi živahno ilustrirane basni in doživlja je (»Zgodba o nezadovoljnem kužku«, posebno kmetki otrok ljubi lepe, v narodnem stilu pisane pesmice (»V Jeruzalemu vse že spie«) in arije (»Marija je po polju romala...«). Posebno dečke zanima opis življenja živali (»Lisica«, »Mati narava pripoveduje«).

Hvaležen je za vsako sliko in najpriprostejšjo risbo, ako je izrazita in otroškemu duhu primerna, dočim za slike, kakršna je »Judež Iškarijot«, četudi izraža še tako lepo

misel, še ni zrela. »Poglej to grdo halo!« je ena vzkljknla, ko je odprla naslovno stran 5. številke. Zelo pa se zanimajo za narodne motive (Jaslice, okras za hišne številke) in so bili n. pr. zelo razočarani, da velikonočna številka ni prinesla kaj pisnega (»Zvončokova« priloga). Kjer le nadeajo kaj primernega, prerisujejo in pobarvajo. Preden sem si sam natančno ogledal ornament na tablici s hišno številko (7. štev. »N. r.«) mi je že eden prinesel prepavzirano risbo, drugi pa je okras že pobarval z izredno posrečeno izbranimi barvami.

Radi tudi čitajo dopise svojih sovrstnikov širom Slovenije. Všeč so jim posebno živahni in smešni dogodki v prozi in v verzih. Zanimajo jih popis krajev svojih sorjakov, to, kaj delajo, kako se jim godi. Poročila o letinah in vremenskih nepravilih naj bi bila tudi vpletana v takih dopisih. S tem vzgajamo zanimanje in s tem ljubezen do naše grude, socialno čutenje, čut solidarnosti, kar je predpogoj nacionalnega in patriotičnega čuvstva.

Ko tako od številke do številke z deco neprisiljeno predelamo vso snov v listu in pri tej priliki tudi preštudiramo miselnost in duševnost posameznega otroka in celote, tedaj šele lahko sestavimo poročilo, ki bi moglo dati točnejši pregled o kvalitativnem stanju lista iz otrokovega vidika. Smatram namreč za boljše, ako bi o listu izrazile šole bolj splošno mnenje in ne zgolj statistično po številu glasov naročnikov mladinskega

Uredniški odbor je izvajal konsekvence in odstopil.

O tem je razpravljala ožji sosvet in sklenil, naj pride zadeva na dnevni red seje širjega sosveta, kar se je zgodilo 26. aprila t. l. v Mariboru.

Po dolgotrajni debati, pri kateri je govoril tudi »Popotnik« sorednik tov. Vranc, je na vsa izvajanja repliciral tov. poverjenik, tov. Stravs pa je stavil nastopni predlog: »Uredniški odbor »Popotnika« je avtonomen v toliko, v kolikor se tiče smernic, ki jih ima list »Popotnik«. Dolžnost poverjenišva pa je, da varuje načela organizacije in čast včlanjenih tovarišev. Vseled tega odobravamo sklep ožjega sosveta o nadaljnjem urejevanju »Popotnika«. Predlog je bil soglasno sprejet.

Uredništvo »Popotnika« se je poverilo tov. Matiji Senkoviču, oblastnemu šolskemu nadzorniku v pok. v Mariboru, ki je že uredil 9. in 10. številko.

Mladinska Matica

je izdala za leto 1930. 3. letnik svojih publikacij v 4 knjigah, in sicer:

1. Kresnice, »Vedil Vilko Mazi.
2. Vijolica Vera, pravljico povest iz življenja cvetic, spisal Radivoj Rehar.
3. Mizica, pogri se! in druge Grimmove pravljice, poslovenil tov. Julij Slapšak.
4. Pod grajskim jarmom, spisal tov. Fran Erjavce.

Publikacije so se tiskale v 18.000 izvodih. Skupno je razposlala Mladinska Matica šolsko decu nad 70.000 mladinskih knjžic. Naročnina je znašala 10:50 Din. Podrobno bo poročal o tem tov. Mazi.

Mladinski list »Naš rod«.

V decembru 1929. je izšla 1. številka novega mladinskega lista »Naš rod« v 41.000 izvodih. Do konca šolskega leta je izšlo 7 števil v povprečni nakladi po 40.000 izvodov. Naročnina je znašala 1:50 Din.

V podobno poročilo se ne bomo spuščali, ker ga bo podal urednik tov. Ribičič sam. Zdi se nam potrebno omeniti sledeče:

Pokrajnjska skupščina je pooblastila odbor Mladinske Maticе, da imenuje novemu mladinskemu listu urednika. Odbor se je o tem posvetoval v več zaporednih sejah. Imenoval je listu dva urednika, t. j. tovariša Ribičiča in Seliškarija, ki naj bi bila popolnoma enakopravna. Ker so nastali proti temu pomisleki, je o zadevi razpravljala širji sosvet na seji dne 6. oktobra 1929. in sklenil priporočiti Mladinski Matici na temelju podanega programa kot edinega urednika tov. Ribičiča.

Ker ni mogel odbor Mladinske Maticе tega izvesti, je vrnil poverjeništvu mandat glede izdajanja mladinskega lista.

Poverjeništvu je v soglasju z ožjim sosvetom nominiralo upravni odbor, obstoječ iz tovarišev: Mazija, Mencina, Ribičiča in Slapšaka, ki naj pripravi vse potrebno za izdajanje lista. Za urednika je določil po želji ožjega in širjega sosveta tovariša Josipa Ribičiča.

Pravila UJU.

V zmislu sklepa glavne skupščine je bilo letošnje leto posvečeno tudi predelavi pravil. Temeljna načela za nova pravila so bila podana na skupščini v Zagrebu.

Poverjeništvu je razposlalo projekt pravil vsem predsednikom učiteljskih društev in članom ožjega sosveta, da se izjavijo o njem, ker je Izvršni odbor dal ljubljanskemu poverjeništvu nalogo, naj sestavi osnutek na podlagi zagrebske resolucije.

O projektu je razpravljala širji sosvet v Celju dne 22. septembra in na to v Ljubljani dne 6. oktobra 1929.

Širji sosvet je odobril osnutek z nekaterimi izpremembami, nato je prinesel predlog poverjenišva »Učit. Tovariš« v 9. številki z dne 10. oktobra 1929., ki ga je komentiral z uvodnim člankom v isti številki lista. Ta predlog je bil poslan tudi Izvršnemu odboru v določenem terminu.

Na podlagi tega osnutka je izdelal Izvršni odbor nov osnutek, ki ga je objavil »Učit. Tovariš« v 22. številki z dne 16. januarja 1930. Ta osnutek ni odgovarjal sklepu zagrebske skupščine in sprejeti resoluciji.

lista. Tisto neizjavno samolastno navdušenje ali omalovaževanje otrokovo pri čitanju svojega lista je bolj točno in podaja vernejšo sliko o kvalitativnem stanju lista, nego oficijelno izražanje »za« in »proti« v posameznih leposlovnih odstavkih ali opisih realne vsebine.

Prvo je izraž otroka, in je zato bolj pristno, če tudi v objektivnosti seve ni govora, ampak je stvar otrokove individualnosti, drugo pa je »krščeno« v mnenju otrokove okolice, ki navadno nima in ne more imeti mnogo smisla za otrokove duševne težnje. Seveda ni absolutno merodajna povsod otrokova izjava, ampak je ista le vodnik k bližnjici v spoznavanje otrokovega mišljenja, čustvovanja in po tej v pravo smer njegove duševne izobrazbe.

Otrok ne more biti toliko zrel, da na vprašanje sodi o tem ali onem leposlovnem spisu v svojem listu. Saj večina odraslih sodi o najboljši umetnosti nepovoljno, dočim hvali usedline literarnih, kiparskih, slikarskih, glasbenih i. dr. del kot najlepšo umetnino.

Čut za lepoto, umetnost, je treba vzgojiti z vztrajno voljo in vajo. Zato povečini globokih in umetniških leposlovnih odstavkov, pisanih v klenem jeziku, kakor n. pr. »V grobnici«, »Kovačnica«, »Velikonočna procesija«, »Otrok čelja zapuščen materi«, deca ni domela in se seve tudi ni navduševala izanje. Tako je n. pr. povest »V grobnici« zelo ugajala le trém učencem. Dvema

Poverjeništvu ga je dalo v razpravo okrajnisi učiteljskim društvom, ki so se v večini izrekla proti načrtu ter so zahtevala, da se uveljavi načrt, sprejet na seji širjega sosveta v Ljubljani 6. oktobra 1929. Istočasno so se skoro vsa društva izrekla, naj bi se združuje delilo po banovinah, ker je zakon o banovinah z dne 3. oktobra 1929. izprememnil tudi upravno razdelitev države, po kateri so se izprememnili tudi prosvetni centri države. »Učiteljski Tovariš« je ob tej priliki prinesel v 28. številki z dne 27. februarja 1930. članek »Ob razpravi pravil po naših društvih«.

Več člankov o pravilih je priobčila tudi »Narodna Prosveta«. Osnutek Izvršnega odbora je prišel nato v razpravo na seji širjega glavnega odbora dne 16. in 17. aprila 1930. Mišljenja so si bila zelo različna. V glavnem so obstojale diference glede delitve Uduženja po banovinah in glede centralne uprave, t. j. Izvršnega odbora. V odseku sta zastopala in zagovarjala stališče ljubljanskega poverjenišva tov. Šestan in tov. Hren, v plenumu so ga zagovarjali tudi ostali člani glavnega odbora ljubljanskega poverjenišva.

Izvršni odbor je nato objavil projekt, kot izraz širjega glavnega odbora v »Narodni Prosveti«, ki ga je »Učit. Tovariš« ponatisnil v 41. številki od 5. junija t. l. Tako je na to je pa prinesel zopet predelan osnutek, kot izraz širjega glavnega odbora, ki ga je »Učit. Tovariš« prinesel v 42. številki z dne 12. junija 1930.

Osnutek zdaleka ne odgovarja zahtevi zagrebske resolucije ter je glede uprave ostalo vse pri starem z neznatno, le navidezno izpremembo. Čl. 16. B. a) uvaja tudi obvezno naročnino na centralno glasilico.

O tem osnutku bo odločala glavna skupščina, zato mora že pokrajnjska skupščina zavzeti svoje stališče.

Zveza državnih nameščencev.

Tudi v preteklem poslovnem letu se je naša organizacija po svojih zastopnikih krepko udeleževala pri Zvezi državnih nameščencev za Slovenijo, čije članica je že nekaj let sem. Naše stališče napram Zvezi je ostalo slej ko prej isto. Velika večina učiteljsva je za to, da smemo in moremo pričakovati rešitve perečih vprašanj, ki se tičejo skupnosti, samo od močne organizacije. Zato smo ostali zvesti naši Zvezi tudi v pretečenem poslovnem letu s tem, da smo ji nudili poleg materialne pomoči tudi moralno podporo z nasveti in z zastopstvom v njenem odboru. Naš poverjenik je zavzemal v Zvezinem odboru tudi lansko leto mesto I. podnačelnika.

Zveza se je živahno zavzemala predvsem za prevédo kronskih pokojnin na dimarske. Reči moramo, da se ji je vsaj posredno posrečilo, da je to akcijo z uspehom zaključila. Zveza je potom Glavnega Saveza dosegla pravilno interpretacijo prevedbene naredbе za učitelje kronske upokojence tako, da ti v novih primerih, ki so se pojavili z ozirom na njihove prejšnje prejemke vsaj prikrajšani niso bili.

Vložila je ponovno spomenice ministrskemu predsedniku ter prometnemu ministru za pridobitev trajne 50% vozne olajšave na državnih železnicah in parobrodih za naše upokojence. Zal, da ni uspela.

Zveza se je interesirala za pravočasno nakazovanje pokojnin, ki so se v mnogih slučajih izplačevale mesece in mesece potem, ko je njihovo prvo izplačilo že davno zapadlo.

V zvezi s pravočasnim nakazovanjem pokojnin je izšla meseca februarja 1929. okrožnica finančnega ministra na vse ostale ministre, ki predpisuje, kako je pri tem s pospešeno naglico postopati.

Izplačilo razlik za čas od 1. oktobra 1923. do 1. maja 1924., za kar se je Zveza in z njo tudi vse ostale centralne organizacije borila že od 1. 1924. dalje, je srečno likvidirano.

Odperto je le še vprašanje izplačila razlike na stanarinah za omejeno dobo, čeprav Zveza tudi tega vprašanja ni pustila iz vida.

Tudi vsa ostala izplačila na selitvenih in potnih stroških za čas od 1. decembra 1918. do 31. marca 1926. so bila v preteklem poslovnem letu likvidirana.

Za posamezne stroke je vlada izdala v pretečenem letu posebne specialne zakone, ki so naklonili uradnikom I. in II. kategorije službene doklade.

Zveza je od vsega početka zastopala načelno stališče, da je treba izboljšati gmotni položaj vsem državnim nameščencem brez izjeme ter ni nikdar favorizirala kake posebne kategorije ali kake posebne stroke. Če so posamezne stroke dosegle s specialnimi dokladami poboljšanje osebnih prejemkov, se bo Zveza borila za to, da se v isti izmeri izboljša položaj tudi vsem ostalim strokam.

Po osnutku novega uradniškega zakona vlada popolna neizvestnost. Zveza se je glede tega vprašanja opetovano obračala na Glavni Savez, ki pa na vsa ta samo po sebi zelo delikatna vprašanja ni odgovarjal, bržčas zaradi tega, ker je njegov predsednik član komisije za izpremembo uradniškega zakona ter kot tak vezan na uradno tajnost. Dosega se le toliko, da bo dosedanjí ustroj kategorij izprememjen in da dobimo čimovne razrede, po katerih se bodo razvrstile sedanje tri kategorije državnih uslužbencev v sorazmerno zahtevane šolske izobrazbe. Naša organizacija je tudi Zvezi poslala izpremembeno predlogo k uradniškemu zakonu. Zveza za jih je brez izpremembe s priporočilom predložila komisiji in Glavnemu Savezu.

Po zadnjih vesteh je komisija za izpremembo uradniškega zakona zaključila svoje delo in upati je, da stojimo neposredno pred uzakonjenjem načrta.

Kot razmeroma velik Zvezin uspeh moramo beležiti uvrstitev Ljubljane v I. draginjski razred, ki se je izvršila z odločbo ministrskega sveta z dne 22. januarja 1930. S to uvrstitvijo je likvidirana naša dolgoletna zahteva, ki je tvorila posebno točko v vsaki spomenici, kar jih je Zveza tekom zadnjih štirih let predlagala vladi. V najnovejšem času pa se je Zveza pri takajšnji bankski upravi in ljubljanskem občinskem svetu toplo zavzela tudi za priključitev okoliških občin Zgornje Siške, Viča, Rudnika, Most in Jezice. Ako se bo njena akcija posrečila, bo pomenil ljubljanskega mesta razširjen na območje vseh navedenih občin, vsled česar bo mnogo naših tovarišev deležnih draginjskih doklad I. razreda. Stojimo pa na stališču, da je treba doklade izenačiti.

Tudi stanovanjski zaščiti, odnosno podaljšanju stanovanjskega zakona je Zveza v preteklem poslovnem letu posvečala svojo trajno pozornost. Zal, da njeno prizadevanje ni bilo uspešno, čemur je pripisovati predvsem dejstvo, da se naša prestolnica Beograd, ki razpolaga približno s 5000 praznimi stanovanji, iz posebnih razlogov ni mogla ogrevati za podaljšanje tega zakona.

Kot veliko nesrečo so državni nameščenci občutili dejstvo, da se jih je moglo odstavljati od službe brez kake pokojnine ali odpravnine, čim je to zahteval višji interes. Bili so namreč to vsi ti državni uslužbenci, ki niso imeli 10 let službe. Na ta veliki nedostatek je Zveza ponovno opozarjala Glavni Savez. Končno je izšel meseca marca zakon, ki ureja razen pridobitvene pravice do osebne pokojnine tudi pravico do odpravnine odpuščenih državnih uslužbencev, kar pomenja v gotovem oziru velik korak naprej.

Zveza je skušala doseči oprostitev odkupnine za osebno delo po zakonu o državnih in samoupravnih cestah. Takozvani kuluk, ki so ga državni nameščenci plačali leta 1929. se je tem v resnici povrnil, na žalost pa je ta zakonska določba stopila s 1. avgustom t. l. zopet v veljavo in se ni nadejati, da bi katerakoli organizacija imela glede tega vprašanja pozitivne uspehe vse do tlej, dokler se zakon o državnih in samoupravnih cestah v dobro državnim nameščencem ne bo izprememnil.

Prejšnja uredba o povračilu potnih stroškov ob selitvi ali službenem potovanju je bila z novo uredbo z dne 29. novembra 1928. zamenjana. S to novo uredbo so bile sicer dnevne navidežno zvišane, vendar pa dejanski reducirane, ker so se nanašale na efektivni čas službenega potovanja. Vprašanje povračila potnih in selitvenih stroškov je torej še vedno odperto, ker dnevnice še vedno niso dosegle tiste izmere, ki je za dejansko povračilo vseh izdatkov potrebna.

Zveza je tirala vprašanje oprostite plačevanja samoupravnih doklad v smislu člena 127. do zadnje instance, t. j. do državnega sveta, ki pa je izdal nepovoljno razsodbo.

Odperto je še vedno vprašanje prispevkov za Zvezo nabavljanih zadrug, čeprav sta Zveza in Glavni Savez kompetentnim mestom ponovno predlagala to oprostitev, ki v zakonu prav za prav ni utemeljena.

To bi bil nekaj kratak obris Zvezinega delovanja v preteklem poslovnem letu. To leto je bilo za Zvezo zelo burno. Nižji uslužbenci so s svojo nedostopnostjo pokazali Zvezi nerazumevanje do skupnih interesov tako, da je postala Zveza več ali manj homogena predstavnica uradniških organizacij. V tem smislu je v zadnjem času tudi usmerila svoje delovanje, kar ji, četudi v finančnem oziru oslabilen, ne more škodovati.

Reči moramo, da je Zveza v polni meri izpolnila svojo dolžnost in je podpirala ter se zavzemala za stremljenje in zahteve učiteljskega učiteljstva vedno in povsod.

V Zvezi zastopajo UJU tov. poverjenik Andrej Skulj, Josip Ribičič, Vinko Gregorič in urednik »Učit. Tovariš«, kot virilist, v nadzornem odboru pa Rado Grum.

III. samoizobraževalni tečaj.

Po sklepu lanske pokrajinske skupščine se je vršil v Ljubljani od 22. do 27. avgusta 1929. III. samoizobraževalni tečaj. Na tečaju je predaval tov. Gustav Silih: o »Moderni psihologiji in vzgoji, tov. Vranc: o »Strjenem pouku v teoriji in praksi«, dr. Žgec: »Ali naj študira učitelj psihologijo ali sociologijo in kako«, tov. Janko Furlan: »Kmetijstvo in učitelj«, tov. Rado Grum: »Učitelj kot prosvetni delavec in združništvo«.

S tečajem je bil združen praktično-zadružni knjigovodski tečaj, ki ga je vodil tov. Grum, ki je predaval o gospodarskih združbah in o dvostavnem knjigovodstvu. Predavala sta na njem tudi Fr. Terček, ravnatelj Zveze slovenskih zadrug o historijatu in ideologiji združništva ter o zadružnem pravu in Vilibald Schifrer o združnem knjigovodstvu kreditnih zadrug in o ustanavljanju zadrug.

Slošnega tečaja se je udeleževalo povprečno na dan po 106 tovarišev in tovarišic, knjigovodskega pa 26 udeležencev.

Glavni sklep tečaja je bil: Izobraževalni tečaj uvidi potrebo, da se poleg teoretičnih prired v prihodnjih letih predvsem praktični izobraževalni tečaji za učiteljstvo, to je: zadružniški, knjigovodski, kmetijski-nadaljevalni, gospodinjsko-nadaljevalni, praktični tečaj za uvajanje v narodno prosvetno delo in za reformo šole, to je v delovno šolo.

Za izboljšanje materialnega in pravnega položaja učiteljstva.

V pretečenem poslovnem letu je poverjeništvu najintenzivneje delovalo in se borilo za izboljšanje materialnega in pravnega položaja učiteljstva.

Tozadevna borba se je raztezala na eni strani pri delu za šolski zakon, nadalje pri sodelovanju in delu za pravilnik k zakonu o narodnih šolah in pri delu za revizijo uradniškega zakona.

V vseh poglavjih se je nanašalo delo na izdelavo predlogov potom šolsko-upravnega odseka; na predloge, ki jih je poverjeništvu dostavljalo izvršnemu odboru in raznim korporacijam in merodajnim osebam; na okrožnice, s katerimi je poverjeništvu članstvo obveščalo o položaju in delu ter zbiranju materiala; na intervencije pri raznih ministrih, merodajnih osebah in korporacijah ter izročanje tozadevnih spomenic, in na borbo potom našega glasila »Učiteljskega Tovariša«.

Brez samohvale lahko rečemo, da je organizacija izrabila vsa sredstva in storila vse, da uveljavi zahteve in želje učiteljstva ter koristi učiteljstvu.

Informacije članstvu glede gmotnega položaja.

Da točno informira članstvo in zbere material v tem oziru, je razposlalo poverjeništvu na društva sledeče okrožnice:

1. Št. 462 s pozivom, da stavijo vsa društva primerne predloge glede stanovanja, kuriva, doklad šolskim upraviteljem, dodatkov učiteljstvu, izenačenja prejemkov poro-

poslovna revija za mladino, ampak tudi takrat, če bi bila samo leposlovni list. Posebno danes, ko prav za prav služu »Naš rod« kot bistveno čtivo pri pouku v čitanju in so naše čitanke le — dasi največ slab — pripomoček za pouk v realijah in še dolgo nimamo pričakovati, da dobe osnovne šole res leposlovno, umetniško čtivo, prilagodeno duševnemu obzorju dece, čtivo, ki že samo posebi koncentrira vso strokovno pozornost njegovim vsebini, ker le tako, leposlovno čtivo vzgaja v deci čut za pristnost, melodijo in krasoto svojega materinega jezika in ga uči istega praktično uporabljati, je nadvse potrebno, da je vendarle mladinski list v prvi vrsti leposloven. Ker pa »variativno delectat«, posebno pa še po naravi temperamentnega otroka, je treba opestriti mladinski list ne le z raznoličnostjo v literarnih spisih, v povestih, basnih, pravljicah, bajkah, pesmih, dramatičnih prizorih v prozi ali verzih, ampak tudi v onih realne vsebine, ki pa naj bodo izbrani tako, da bodo zadostili v prvi vrsti vedoželjnosti kmetske mladine. Zato se popolnoma strinjajm z izvajanjem tov. A. Zerjavja v 44. številki »Učiteljskega Tovariša« l. l., da je čisto potrebno posvečati tretjino lista stvari, ki nima tesnejše zveze s kmetsko mladino. Ves list pa bi naj bil v vsem glasilu zdravega, vztrajnega in borbenega življenjskega optimizma, ki bi prešel v duha in telo našega roda.

Končno še misel o izhajanju in naročnini lista! Tudi v tem se mi je zdela odveč

vsaka anketa v smislu, kakršnem je bila razpisana. Jaz sam sem v razredu vplival s predlogom, ki ga je izrazil V. Mazi v 36. številki letošnjega »Učit. Tovariša« v 4. odstavku, kateri se mi je zdel najboljši. Nič si tega ne očitam, ker nisem delal sile otrokovi individualnosti, ampak sem jim v računu pokazal razliko med tem in obema ostalima predlogoma, katera sta bila razpisana v anketi in jih v tem prepračil. Le par premožnejših je bilo za tretjo možnost, nekaj zelo revnih pa za prvo. Za poslednje bomo skušili bolj »socialno« urediti. Je pa Mazijev predlog za enkrat najcenejša in najbolj praktična rešitev tega vprašanja, pri katerem ne bi bila ogrožena ali omejena niti kvantiteta, niti kvaliteta publikacij. Forsirati štirinajstdnevnik je iz gmotnih ozirih dece ne bi bilo primerno, ker brezdvomno zahteva tak list, tudi če bi bilo zrealizirano združenje z »Zvončkom«, kar smatra kot upravičeno potrebno tovariš Zerjav v svojem že omenjenem članku, več stroškov, posebno ako bi se moral tudi vsebinsko izboljšati. Ali bi ne bilo morda zato bolje, da bi ostali pri predlogu tov. Mazija, pač pa skrbeli za to, da se list, četudi le v sedanjem obsegu, po svoji kakovosti, t. j. po svoji vsebinski vrednosti dvigne na nivoju dobrega mladinskega lista, ki ne bo le najboljše nadomestilo in pomoč v naši revščini pri šolskih knjigah, ampak v prvi vrsti eminenten vzgojni list našega slovenskega, jugoslovenskega roda.

čenih učiteljic, krajevnih šolskih odborov, šolskih vrtoč itd.

2. Št. 645, ki je poverjeništvu z njo obvestilo članstvo o delu šolsko-upravnega odseka glede predlogov za pravilnik.

3. Št. 710 smo seznanili članstvo o vseh korakih, ki sta jih napravila osebno poverjenik Skulj in urednik Dimnik na merodajnih mestih v Beogradu glede gmotnega stanja, pravilnikov itd.

4. Št. 897, ki smo z njo obvestili društva, da smo pozvali izvršni odbor, naj nemudoma ukrene vse potrebne korake za izboljšanje našega materialnega položaja.

5. Št. 998 smo prosili društva in šolske nadzornike, naj za sejo širjega sosveta stavijo v zadevi pravilnika k šolskemu zakonu kratke predloge.

6. Št. 1155 smo poslali vsem društvom informativno poročilo v zadevi pravilnika k zakonu o narodnih šolah. Poročilo je obsegalo nad 5 drobnih pisanih strani.

Kaj vse je izdelal šolsko-upravni odsek in koliko je v tem pogledu pomagal, je razvidno iz poročila tega odseka na drugem mestu. Storiel je jako mnogo, zato vsa čast članom tega odseka, zlasti še njega načelniku tov. Fortunatu Lampretu, ki je požrtvovalno in vzorno vodil odsek.

Vloge poverjeništvu za izboljšanje gmotnega stanja.

Poverjeništvu je poslalo na pristojna mesta sledeče vloge in predloge, ki zadevajo izboljšanje našega materialnega in pravnega položaja, šolski zakon, pravilnik k temu zakonu in uradniški zakon.

1. Predvsem omenjamo, da smo poslali Izvršnemu odboru v Beograd vse predloge z naše pokrajinske skupščine. Na glavni skupščini v Zagrebu sta jih v odseku za predloge utemeljevala tovariša Kobil in Mlekuž.

2. Odposlali smo vlogo Zvezi državnih nameščenцев v zadevi odtegljajev za Nabavljalne zadruge in poplavljenice.

3. Na seji poverjenikov 19. in 20. januarja t. l. sta poverjenik Skulj in urednik Dimnik iznesla ponovno vse zahteve za izboljšanje našega materialnega in pravnega položaja, glede pravilnika in uradniškega zakona.

4. Isto se je izvršilo na seji glavnega odbora.

5. Ministrstvu prosvete in izvršnemu odboru smo poslali predlog za pravilnik k zakonu o narodnih šolah, kakor ga je sestavil šolsko-upravni odsek. Isto smo storili za načelnika Dordevića in vsa poverjeništvu.

6. Pod št. 665 smo poslali izvršnemu odboru spomenico glede materialnega položaja učiteljsva.

7. Glede učiteljic ženskih ročnih del smo odposlali banski upravi utemeljen dopis pod št. 794.

8. Na isti naslov smo poslali dne 28. februarja spomenico glede izplačevanja stanoarine učiteljsvu.

9. Več vlog in dopisov v gornjih zadevah smo poslali Zvezi državnih nameščenцев s prošnjo za podporo.

Poleg tega so se vršile bolj pogosto kakor drugače seje širjega sosveta, ker je bil čas resen ter so na teh sejah funkcionarji podrobno informirali predsednike o vseh vlogah, na zahtevo društev so pa šli poročevalci poverjeništvu tudi na zborovanja sreskih društev ter so podrobno poročali o vsem.

Intervencije pri ministrstvih in spomenice za izboljšanje gmotnega stanja.

Tudi prilike intervencij pri ministrstvih in drugje ter osebno predlaganje spomenic ni zamudilo poverjeništvu ob nobeni priliki. Koraki, ki so bili storjeni pred zakonitvijo šolskega zakona in razvoj vseh dogodkov je bil sledeč:

Komisija, v kateri so sodelovali zastopniki UJU, od poverjeništvu UJU Ljubljana tov. poverjenik Skulj in urednik Dimnik je sprejela po prizadevanju in predlogih učiteljskih zastopnikov predlog zakona, v katerega so bile vnešene domala vse zahteve učiteljsva in organizacije.

Pov. UJU je po komisiji (poslal še enkrat one točke, ki v komisiji niso bile povsem povoljno rešene, izvršnemu odboru UJU in g. načelniku ministrstva prosvete, ki je imel zakon v rokah, dobro podprte, da bi še te točke upoštevali pri končni redakciji.

Ko je začel Vrhovni zakonodajni svet obravnavati zakon o osnovnih šolah, so zastopniki ljubljanskega poverjeništvu zahtevali, da centrala UJU izdela spomenico naših zahtev in jih predloži vsem članom VZS. To je centrala UJU tudi storila.

Dne 31. avgusta 1929. je pozvala centrala UJU zastopnike poverjeništvu v Beograd, da še osebno store vsi vkup korake v prilog učiteljsva in šole. To zastopstvo je odšlo k vsem članom VZS in jim je predložilo in tolmačilo upravičene zahteve učiteljsva. Kam vse so šli, je razvidno iz »Učit. Tovariša« št. 5., str. 3.

Boriti se je bilo treba znova za stanovanje, za kurivo, za stalnost, za razpis služb, za namestilne komisije, za disciplinarne predpise po uradniškem zakonu, proti težkim določbam o očni, za upraviteljske doklade, za nadzornike, za poročene učiteljske, za povišanje plač, proti premeščanju učiteljev itd. Končni uspeh vseh avdiijenc je bil, da je sklenil VZS znova razpravljati o vseh zadevah, ki so jih zastopniki učiteljsva osporili in je marsikaj izboljšal.

Po obravnavi zakona v VZS je izgledal zakon tako, kakor je to navedeno v uvodniku 5. številke »Učit. Tovariša« z dne 12. septembra 1929.

Zastopniki učiteljsva so šli nato še k g. ministru prosvete, ministru financ in ministrskemu predsedniku, kateremu so pred-

ložili posebno spomenico (podobno kakor članom VZS, v kateri so bile najnужnejše zahteve glede zakona. Ta spomenica je bila natisnjena v 11. številki »Učit. Tovariša« z dne 24. oktobra 1929.

Ker je bila najtežja točka gmotno vprašanje, je pričel učiteljski tisk »Učit. Tovariš« v Ljubljani in »Narodna Prosveta« v Beogradu borbo za izboljšanje gmotnega stanja osnovnošolskemu učiteljsvu tudi potom časopisja, kolikor je to pač mogoče zaradi tiskovnih in drugih predpisov.

»Učiteljski Tovariš« je priobčil primerjalno tabelo med profesorjskimi in učiteljskimi plačami. To tabelo je takoj ponatisnila »Narodna Prosveta«. Centrala UJU pa je to tabelo predložila ministrom ter opozorila na veliko razlika. (Glej tabelo v Učiteljskem Tovarišu št. 7 od 26. septembra 1929.)

Istočasno sta »Učit. Tovariš« in »Narodna Prosveta« pričela pisati o potrebi izboljšanja gmotnega položaja osnovnošolskemu učiteljsvu, kolikor je pač pisanje v tem oziru dopustno.

Centralna uprava UJU se je prijavila tudi za avdienco na najvišjem mestu, da opozori na šolski zakon in položaj učiteljsva. Avdiijence ni bilo.

Centralna uprava UJU je izročila g. ministru prosvete in na druga merodajna mesta ponovno spomenico, ki je natisnjena v 79. številki »Narodne Prosvete«, katero je prinesel tudi »Učit. Tovariš« v 13. številki, s katero se je ponovno poudarilo zahtevo po izboljšanju materialnega položaja s posebnimi dopladami na vseh merodajnih mestih.

Dne 13. septembra 1929. so se zastopniki UJU zglasili pri finančnem ministru g. dn. Švrljugi, ki so ga podrobno informirali z zahtevami učiteljsva ter mu izročili pismeno spomenico.

Dne 23. oktobra 1929. sta enako intervenirala pri ministru prosvete predsednik UJU Vlada Petrović in pov. beogradskega poverjeništvu Milan Popović pri g. ministru prosvete B. Maksimoviću ter sta mu izročila spomenico glede razvrstitve učiteljsva in ureditve učiteljskih plač.

Dne 19. in 20. januarja 1930. se je vršila seja poverjenikov v Beogradu, na kateri se je ponovno razpravljalo o položaju ter so se napravili sklepi za nadaljnje korake v svrhu izboljšanja gmotnega stanja učiteljsva.

Dne 6. februarja 1930. se je vršila seja Izvršnega odbora UJU, ter sta šla zopet v to svrhu zastopnika ljubljanskega poverjeništvu v Beograd. Na tej seji se je sestavila spomenica z ozirom na revizijo uradniškega zakona. V spomenici se je poudaril predlog glede uvrstitve učiteljsva, glede napredovanja, specialnih dokladov tudi za učiteljsvo, glede poročenih učiteljic, upraviteljskih dokladov, vadniških učiteljev, učiteljev specialnih šol in glede stanoarine po zakonu o narodnih šolah. Poudarilo se je, da se je učiteljsvu poslabšal položaj z novim zakonom o narodnih šolah. Ta spomenica je bila poslana članom komisije za revizijo uradniškega zakona in ministrom.

Delo za izboljšanje stanja potom pravilnika.

Glavno delo je bilo treba sedaj zastaviti na revizijo uradniškega zakona in na pravilnik k zakonu o narodnih šolah.

Šolsko-upravni odsek je stopil v permanentno delo, člane je poverjeništvu pomnožilo še z nekaterimi delavnimi zastopniki. Izdelal je predloge za pravilnik k zakonu o narodnih šolah, ki je obsegal sledeče: spomenico za izboljšanje gmotnega položaja in nujnih potreb učiteljsva, predlog glede prostega stanovanja in kuriva učiteljsvu ter načina izplačevanja stanoarine učiteljsvu, predlog za izplačevanje potom banovine, skupno z redno plačo, predlog za ureditev šolskih vrtoč in vse druge predloge glede izvajanja šolskega zakona. S tem sta se 5. marca zglasila zastopnika poverjeništvu pri g. načelniku v ministrstvu prosvete ter utemeljevala potrebo poednih zahtev. Ob tej priliki sta prejela prvotni osnutek pravilnika.

Delo za izboljšanje potom čin. zakona.

Ko se je zaznalo za imenovanje komisije za revizijo uradniškega zakona, je »Učiteljski Tovariš« takoj priobčil člane te komisije, poverjeništvu je pa šlo na delo, da zainteresira vse z zahtevami učiteljsva.

»Učiteljski Tovariš« je priobčil v 25. številki od 6. februarja 1930. vse zahteve učiteljsva pri reviziji v uvodnem članku.

Zastopnika poverjeništvu sta 6. februarja skupno s člani Izvršnega odbora in beogradskega poverjenikom tov. M. Popovićem intervenirala najprej pri finančnem ministru g. dr. Švrljugi, nato so bili vsi še pri ministru prosvete g. B. Maksimoviću in pri predsedniku komisije za revizijo čin. zakona g. dr. Nin. Periću. Vsem so še osebno tolmačili gori omenjeno spomenico. Zastopnika ljubljanskega poverjeništvu sta se pa še posebej zglasila pri članu komisije za revizijo čin. zakona drž. svet. dr. Sagadinu.

Poverjeništvu je dalo svoje zahteve glede učiteljsva tudi Zvezi državnih nameščenцев, ki je poslala dne 22. februarja 1930. dva zastopnika v Beograd, da intervenirata glede izboljšanja gmotnega stanja.

Med tem so se zastopniki UJU zglasili tudi pri g. ministru prosvete ter ga zaprosili, naj bi tudi en zastopnik II. kat. prišel v komisijo za revizijo čin. zakona.

prla pri ministru tudi predsednik UJU tov. Petrović in poverjenik beogradskega poverjeništvu tov. Milan Popović dne 18. marca 1930.

Dne 16. in 17. aprila se je vršila seja glavnega odbora UJU. Ob tej priliki je glavni odbor ponovno bil sprejet v avdienco ter mu je izročil spomenico glede izboljšanja položaja učiteljsvu, ki je bila objavljena v »Učiteljskem Tovarišu«.

Med tem je poverjeništvu interveniralo tudi ponovno v zadevi stanoarin pri banki upravi.

Od 1. maja do 15. maja 1930. je delovala v Beogradu komisija za definitivno redakcijo pravilnika k zakonu o narodnih šolah, v kateri je sodeloval tudi tov. Dimnik. Tudi ta komisija je sprejela mnogo predlogov, ki so izšli iz organizacije in ki bodo v korist učiteljsvu in šoli.

»Učiteljski Tovariš« za izboljšanje položaja.

Borbo glede izboljšanja našega gmotnega in pravnega položaja je pa zelo močno podpiral tudi »Učiteljski Tovariš«, naše stanovsko glasilo, ki je priobčil v pretečenem letu sledeče članke in objave v tem oziru:

Objave »Učiteljskega Tovariša« za izboljšanje gmotnega položaja.

Novo plače polit. ur. št. 2. — Ured. min. pok. št. 2. — Ukin. avt. nap. sod. št. 2. — Ukin. določb o urad. stalnosti št. 4. — Pri g. fin. ministru, št. 6. — Težak položaj učit. na enorazrednih in v hribih, št. 7. — Let. prej. učit. srednjih in osn. šol (Tabela), št. 7. — Povodim zak. o samopr. cestah (Kuluk), št. 7. — Za izboljšanje gmot. stanja vsem drž. urad., št. 8. — Zast. UJU pri min. prosvete, št. 8. — Skup. seja Izv. odb. in pov. Beogr., št. 8. — Srbski tov. dvigajo svoj glas za izb. gmot. pol. učit., št. 10. — Voz. olaj. za druž. člane, št. 10. — Poviš. učit. plač na Francoskem, št. 11. — Povrač. pot. in selit. stroškov, št. 10—11. — Kako ceniti plače z ozirom na učit. delo, št. 12. — Naturalna stanovanja in kurivo za učit., št. 12. — Odtegl. za nab. zadr., št. 12. — Za zviš. plač. in pos. doklade učit. osn. šol — spomenica št. 13. — Priloga spomenici Udr. jug. učit., št. 13. — Šol. upr. odsek pov. UJU, št. 13. — Izenač. plač. prof. na sred. tehn. šoli, št. 13. — Doklade za želez. in fin. osobje, št. 13. — Zast. pov. p. banu g. Sernocu, št. 16. — Šol. upr. odsek, št. 16. — Urad. gib., v Let. drž., št. 17. — Nova pota — po zak. o nar. šol., št. 19. — Nat. stanov. in učit., št. 20. — Učit. plača v Ameriki, št. 20. — Pravilnik o naravnih stanov., št. 20. — Seja pov. UJU v Beogradu 19. jan. 1930., št. 21. — Kaj je z razlikami od 1. okt. do 1. maja 1924., št. 21. — Širji sosvet, 5. jan. 1930. v Celju, št. 22. — Stanov. in kurivo za učit., št. 23. — Povišanje stanoarine — najnujnejša potreba, št. 24. — Izboljšanje gmot. položaj. učit. — spomenica, št. 26. — Statistika izvenšol. dela učiteljsva, št. 26. — Stanovanjsko vpraš. franc. učit., št. 26. — Mat. stanje litvanskega učit., št. 26. — Gmotno stanje učit., št. 27. — Nalog za izplačilo učit. stanoarin, št. 27. — Uvrstitvo Lj. v I. drag. razr., št. 29. — Vprašanje stanoarin, št. 33. — Stanoarina in nat. stanov., št. 34. — Stanov. bodo izpl. občine, št. 34. — Odtegljaji za nab. zadr., št. 35. — Stanoarina, št. 39. — Odtegljaji za Zvezo nab. zadrug, št. 39. — Odtegljaji za Zvezo nab. zadr., št. 40. — Iz pov. glede stanoarin, št. 41. — Prevedba učit. žen. roč. del, št. 41. — Na-raščanje poslov upraviteljev nar. šol, št. 42. — Stanoar. učit., št. 43.

Objave »Učiteljskega Tovariša« glede šolskega zakona.

VZS o zak. o sred. šol., št. 4. — VZS o zak. o učiteljskih, št. 4. — Po obravnavi zak. o nar. šol. v VZS, št. 5. — Delo UJU v pogl. šol. zak., št. 5. — Zak. o sred. šolah, št. 6. — Zak. o učiteljskih in učit. izobrazbi, št. 8. — Monopol učit. knjig, št. 8. — Kaj je z ljudskoškool. zak., št. 9. — Zak. o nar. šol. — spomenica, št. 11. — Ureditve ban. prosv. uprave, št. 14. — Prosv. zakonodaja zad. časa, št. 18. — Zak. o nar. šol., št. 18. — Zak. o premešč., upok. in odp. drž. usl., št. 19. — Celoten zak. o nar. šol., št. 19. — Pravilnik za venski pouk k zak. o sred. in nar. šol., št. 22. — Ureditve kraj. šol. odb. po zak. o nar. šol., št. 23. — Pravilnik za zid. šol., št. 23. — Pravila o gradjenju šola li nameštaju školskom, št. 23. — Misija osnovne šole in učit. na polju nar. izobr. — po zak. o nar. šol., št. 24. — Šol. upr. odsek pov. UJU Lj., št. 24. — Kako naj se tolmačijo razna določila k zak. o nar. šol., št. 24. — Novi šol. zak. in Prekmurje, št. 25. — Občni pravilnik k zak. o nar. šol., št. 26. — Imenovanje banov. šol. odbora, št. 27. — Učni načrt za učiteljske št. 28. — Razd. uč. ur na učiteljsku, št. 29. — Reforma učiteljskih, št. 30. — Prekm. konf. šole, št. 30. — Prva seja ban. šol. odb., št. 32. — Komisija za def. rod. prav. k zak. o nar. šol., št. 36. — Delo UJU in »Učit. Tovariš« za čimboljši šol. zak., št. 37, 38, 39, 40, 41, 42. — O učnem načrtu za nar. šole, št. 38. — Novi učni načrt za nar. šole, št. 39. — Izdelava novega uč. načrta, št. 39. — Šolske zgradbe v Prekmurju, št. 43.

Objave »Učiteljskega Tovariša« glede uradniškega zakona.

Revizija urad. zak., št. 19. — Imenovanje komisije za reviz. urad. zak., št. 24. — Revizija uradniškega zakona, št. 25. — Iz pov. — intervencije v Beogradu februarja 1930., št. 25. — Prosvetne zbornice, št. 25. — Učit. zastopniki pri fin. ministru, št. 26. — Izv. odb. pri min. prosvete, št. 26. — Prestav. UJU pri preds. komis. za reviz. čin. zak., št. 26. — Gmotno stanje bolg. učit., št. 28. — Rodbinske dokl. belg. drž. uradn., št. 28. — Razmiš-

ljanje ob novem uradniškem zak., št. 29. — Zast. Zveze drž. nam. v Beogradu, št. 29. — Reviz. urad. zak., št. 30. — Plače francoškega učit., št. 31. — Gmotni položaj podož. učit., št. 32. — Načela službene pragmatike, št. 32. — Pri g. ministru prosvete, št. 32. — Uradniški zakon, št. 32. — Za izboljšanje mat. polož. učit., št. 32. — Seja Čin. Sav. in občni zbor Zveze drž. nam., št. 33. — Draginja v mestih Jug., št. 33. — Plače dunajskega učit., št. 33. — Izboljšanje gmotnega polož. učit., št. 34. — Seja Glav. odb. v Beogradu, 12., 13. aprila 1930., št. 34. — Občni zbor Zveze drž. nam., št. 35. — Plače učit. na Španškem, št. 35. — Občni zbor Zveze drž. nam., št. 36. — Prosveta in naš materialni položaj, št. 37. — Za izboljšanje položaja šol. upraviteljem, št. 39. — Za izboljšanje gmotnega položaja, št. 39. — Drag. dokl. čast. in voj. uradnikov, št. 40. — Zveza drž. nam. za izb. gmot. položaja, št. 43. — Revizija čin. zak., št. 44.

Kdor presoja delo poverjeništvu mora priznati, da je storilo vse in se poslužilo vseh sredstev, da dvigne organizacijo in pribori z njo članstvu materialne in pravne dobrine v tisti izmeri, ki jih učiteljski stan za sluzi.

Vkljub zaprekam, ki so se mu stavile iz vrst lastnega članstva, s čemer so se slabše sile organizacije, je poverjeništvu nadaljevalo svoje delo za dobrobit učiteljsva z nezmanjšano silo ter je odgovarjalo na vse očitke z ene in druge strani vedno še z pozitivnim delom.

Ako še danes ni pozitivnih rezultatov, ni to krivda poverjeništvu, temveč mora vsak razsoden član uvideti, da so višje sile, ki resujejo naše zadeve.

Od kritikov poverjeniškega dela pričakujemo le eno — da namreč navajajo za svoje trditve vedno konkretne dokaze in z njimi dokazujejo, kaj je organizacija opustila v dobrobit učiteljsva, kaj je storila napačnega, povedo naj pa tudi, kaj so oni storili pozitivnega v prilog učiteljskega stanja in koliko so se uveljavili tudi s pozitivnim — delom.

Doba, v kateri živimo, je preresna, da bi pustili eksperimentirati z organizacijo in da bi prepuščali njeno usodo osebam, ki nam ne dajejo garancije za pozitivno delo, kakor jo zahteva resnost časa, v katerem živimo.

Kongres in razstava UJU v Beogradu.

— Odobrenje četrtnske vožnje za učiteljski kongres.

Ministrstvo saobračaja
Kraljevine Jugoslavije
Br. 12.495/30
1. julija 1930.
v Beogradu.

Udruženje jugoslov. učiteljsva
Beograd.

Na prošnjo Udruženja jugoslovenskega učiteljsva v Beogradu št. 869 z dne 14. junija 1930. l. je g. minister prometa z odlokom M. S. Br. 12.495 z dne 27. junija 1930. l. odobril četrtnsko vožnjo na državnih železnikah in ladajah vsem učiteljem(icam) iz vse Jugoslavije, ki se udeležijo desete letne skupščine in šolske razstave Udruženja jugoslovenskega učiteljsva, ki bo v Beogradu od 20. do 23. avgusta 1930.

Udeleženci — učitelji(ice) — te skupščine (razstave) kupijo na odhodni postaji polovični vozni listek in pokažejo uverenje izdano po Udruženju jugoslovenskega učiteljsva v Beogradu, da so dotični njega člani in da potujejo na skupščino — razstavo; ta vozni listek bo veljaven tudi za povratek, le na uverenju potrdi predsedništvo skupščine, da se je dotičnik skupščine res udeležil. Četrtnska vožnja velja od 15. do 25. avgusta t. l. v vseh razredih in vseh vlakih razen ekspresnih.

Ministrstvu prometa je čast dostaviti gornje z dostavkom, da so oblaštne direkcije in direkcije rečne plozbe že obveščene.

Po odredbi ministrstva prometa
Načelnik splošnega oddelka,
Sv. Đ. Gajić.

— Prijave. Vse člane UJU, ki se nameravajo udeležiti letošnjega kongresa UJU v Beogradu, se naproša, da se javijo pripadajočemu poverjeništvu zaradi stanovanja. Poverjeništvu bodo poslala spiske prijaviteljev Izvršnemu odboru UJU. Del udeležencev bo nastanjen v učiteljskih domovih, drugi pa v hotelih. — Vsak udeleženec naj naznači ali pride sam, ali z družino in kje hoče prenočevati. Za one, ki se ne javijo, ne bo mogoče rezervirati prostora.

— Prost prevoz predmetov za razstavo. Gospod prometni minister je odobril prost prevoz v Beograd in nazaj za vse predmete, ki so namenjeni za državno šolsko razstavo v Beogradu. To odobrenje velja za vsa državna prometna sredstva (železnice in ladje) v skupni teži do 30.000 g. — Za Dravsko banovino bodo na podlagi te odobritve poslani predmeti šele iz Ljubljane v Beograd.

— Garancija za razstavljene predmete. Na razna vprašanja, kdo prevzame garancijo za predmete razstavljene na državnih razstavah v Beogradu, izjavlja Izvršni odbor UJU, da bo v tem pogledu podvzel vse korake.

Obleke kemično čisti, barva, pišira in lika tovarna JOS. REICH.

OBLACILNICA ZA SLOVENIJO
LJUBLJANA, Miklošičeva cesta 7

prilpota svojo bogato zalogo manufakturnega blaga prvovrstnih čeških, nemških in angleških tovarn. Bžavni nameščenci dobe blago tudi na obrake proti predložitvi legitimacij.